Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2013, sp. zn. 31 Cdo 152/2010, ECLI:CZ:NS:2013:31.CDO.152.2010.1

Číslo: 47/2013

Právní věta:

Byl-li zákon (jeho jednotlivé ustanovení) zrušen Ústavním soudem pro rozpor s ústavním pořádkem, soud při posuzování právních vztahů, které vznikly přede dnem účinnosti nálezu Ústavního soudu, k této protiústavnosti přihlédne, jen jestliže jde podle důvodů uvedených v nálezu Ústavního soudu o zásah do ústavně garantovaných základních práv jednotlivce takové intenzity, že by odůvodňoval zrušení příslušného rozhodnutí Ústavním soudem v řízení o ústavní stížnosti.

Veřejná nedobrovolná dražba provedená podle ustanovení § 36 odst. 2 zákona č. 26/2000 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) provedená v době přede dnem 10. 5. 2005 není ve smyslu ustanovení § 48 odst. 3 tohoto zákona neplatná jen proto, že ustanovení § 36 odst. 2 tohoto zákona bylo nálezem Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2005, č. 181/2005 Sb., dnem 10. 5. 2005 zrušeno.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.03.2013

Spisová značka: 31 Cdo 152/2010

Číslo rozhodnutí: 47

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Dražba, Vázanost nálezem Ústavního soudu, Vázanost soudce zákonem

Předpisy: § 36 odst. 2 předpisu č. 26/2000Sb.
§ 43 odst. 1 písm. d) předpisu č. 26/2000Sb.
§ 48 odst. 3 předpisu č. 26/2000Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně se žalobou podanou u Okresního soudu v Ostravě dne 16. 2. 2004 proti žalovaným 1) a 2) a proti obchodní společnosti RSC, s. r. o., domáhala, aby bylo určeno, že je neplatná veřejná nedobrovolná dražba „souboru nemovitostí, a to budova v části obce S. B., č. 914 – bydlení, postavená na pozemku parc. č. 1048/4, a dále pozemek parc. č. 1048/4 – zastavená plocha a nádvoří o výměře 151 m2 a pozemek parc. č. 1048/3 – zahrada o výměře 848 m2, vše zapsáno na LV č. 912 pro katastrální území S. B., obec O., okres O. – město, u katastrálního úřadu v O.“, kterou provedla

žalovaná 1) dne 12. 1. 2004 na návrh žalované 2). Žalobu zdůvodnila zejména tím, že na návrh žalované 2) provedla žalovaná 1) veřejnou nedobrovolnou dražbu předmětných nemovitostí, které byly ve vlastnictví žalobkyně, a že vydražitelem se stala obchodní společnost RSC, s. r. o. Žalobkyně považuje dražbu za neplatnou ve smyslu ustanovení § 48 odst. 3 zákona č. 26/2000 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), neboť v dražební vyhlášce nebyla v rozporu s ustanovením § 43 odst. 1 písm. d) zákona č. 26/2000 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) uvedena „odhadnutá cena předmětu dražby" a dražební vyhláška neobsahovala popis předmětu dražby způsobem vylučujícím jeho záměnu.

Okresní soud v Ostravě rozsudkem ze dne 8. 9. 2005 žalobě vyhověl a rozhodl, že žalované 1) a 2) a obchodní společnost RSC, s. r. o., jsou povinny společně a nerozdílně zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 6039 Kč k rukám advokátky JUDr. H. S. a „státu na účet Okresního soudu v Ostravě" na náhradě nákladů řízení 12 078,50 Kč a na soudním poplatku 1000 Kč. Poté, co zjistil, že návrh na provedení veřejné nedobrovolné dražby podala žalovaná 2), která měla proti žalobkyni splatnou pohledávku z úvěru ve výši 7 651 413 Kč zajištěnou zástavním právem na předmětných nemovitostech, a že žalovaná 2) učinila do notářského zápisu ze dne 9. 10. 2003 čestné prohlášení o zajištěné pohledávce a zástavním právu, a co dovodil, že žalobkyně je ve věci aktivně legitimována a že žaloba byla podána ve lhůtě uvedené v ustanovení § 48 odst. 3 zákona č. 26/2000 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), soud prvního stupně dospěl k závěru, že napadená veřejná nedobrovolná dražba je neplatná. Dražební vyhláška, kterou „dražebník vyhlásí konání dražby", totiž musí (mimo jiné) obsahovat údaj o „odhadnuté nebo zjištěné ceně" předmětu dražby; i kdyby – jak uváděla žalovaná 1) – „uvedení odhadnuté či zjištěné ceny nemělo žádný význam, protože tato cena účastníky dražby nijak nezavazuje a daň z převodu nemovitostí je vyměřována z ceny dosažené vydražením", je uvedení této ceny v dražební vyhlášce „podmínkou dražby", kterou nelze „nahrazovat odkazem na znalecký posudek, byť dostupným na požádání, či údaji zveřejněnými na Centrální adrese". Soud prvního stupně dále odmítl námitku, že by žalobkyně jednala v rozporu s dobrými mravy, a poukázal na to, že žalobkyně upozorňovala na „nesrovnalosti při oceňování předmětných nemovitostí dopisem ze dne 19. 12. 2003 navrhovatele dražby a dražebníka" a že „bylo na dražebníkovi, aby splnil všechny zákonem stanovené požadavky".

K odvolání žalovaných 1) a 2) a obchodní společnosti RSC, s. r. o., Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 14. 4. 2006 zrušil rozsudek soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Vytknul soudu prvního stupně, že se nezabýval námitkami žalované 1) o tom, zda obchodní společnost RSC, s. r. o., „je nadále vlastníkem nemovitostí, případně tím, kdo je jejím nástupcem", a uložil mu, aby objasnil všechny skutečnosti významné „pro zjištění okruhu účastníků řízení".

Okresní soud v Ostravě – poté, co usnesením ze dne 27. 7. 2006, potvrzeným usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 10. 2006 (dovolání žalované 3/ podané proti tomuto usnesení odvolacího soudu bylo zamítnuto usnesením Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2008/), na návrh žalobkyně připustil, aby na místo obchodní společnosti RSC, s. r. o., do řízení vstoupila žalovaná 3), rozsudkem ze dne 27. 3. 2008 žalobě vyhověl a rozhodl, že žalované jsou povinny společně a nerozdílně zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 14 101,50 Kč k rukám advokátky JUDr. H. S. a „státu na účet Okresního soudu v Ostravě" na náhradě nákladů řízení 5533,50 Kč a na soudním poplatku 1000 Kč. Soud prvního stupně přihlédl k tomu, že ustanovení § 36 odst. 2 zákona č. 26/2000 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), na základě kterého byla provedena napadená veřejná nedobrovolná dražba, bylo nálezem Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2005, č. 181/2005 Sb. (vydaným v průběhu řízení), dnem 10. 5. 2005 zrušeno, a s ohledem na závěry obsažené v „rozhodnutích" Nejvyššího soudu „sp. zn. 21 Cdo 126/2005 a 21 Cdo 27/2005" a na ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) dovodil, že předmětná veřejná nedobrovolná dražba je neplatná.

K odvolání žalovaných 1), 2) a 3) Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 26. 9. 2008 zrušil rozsudek soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Odvolací soud poukázal na závěry

obsažené v nálezu Ústavního soudu „sp. zn. IV. ÚS 1777/2007“, podle něhož „to, že došlo ke zrušení zákona nálezem Ústavního soudu, ještě neznamená, že tento důvod lze vztáhnout i na rozhodnutí, ve kterém byl zrušený právní předpis aplikován“, uvedl, že v projednávané věci „není vázán právním názorem Ústavního soudu vysloveným v usnesení III. ÚS 518/2006, ze dne 24. 10. 2006“, odmítl závěry uvedené v „rozhodnutích Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 126/2005 a 21 Cdo 27/2005“ a dovodil, že, „pokud v době konání nedobrovolné dražby platilo ustanovení § 36 odst. 2 zákona č. 26/2000 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), pak nelze říct, že dražba by byla z tohoto důvodu neplatná a že by vydražitel na základě takové dražby nemohl nabýt vlastnické právo“.

O k r e s n í s o u d v Ostravě poté rozsudkem ze dne 22. 1. 2009 znovu žalobě vyhověl a rozhodl, že žalované jsou povinny společně a nerozdílně zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 12 971 Kč k rukám advokátky JUDr. H. S. a „státu na účet Okresního soudu v Ostravě“ na náhradě nákladů řízení 5533,50 Kč a na soudním poplatku 1000 Kč. Shodně jako ve svém rozsudku ze dne 8. 9. 2005 dovodil, že napadená veřejná nedobrovolná dražba je neplatná, neboť v dražební vyhlášce nebyl obsažen údaj o „odhadnuté či zjištěné ceně“, přičemž tuto podmínku platnosti dražby nelze „nahrazovat odkazem na znalecký posudek“. Žalobkyní namítaný „nedostatečný popis předmětu dražby“ soud prvního stupně nevyhodnotil jako důvod neplatnosti dražby. Soud prvního stupně dále odmítl námitku, že by žalobkyně své právo na určení neplatnosti veřejné nedobrovolné dražby vykonala „v rozporu s dobrými mravy, popřípadě že by výkon práva měl šikanózní charakter vůči žalovaným“.

K odvolání žalovaných 1), 2) a 3) K r a j s k ý s o u d v Ostravě rozsudkem ze dne 30. 7. 2009, opraveným usnesením ze dne 30. 7. 2009, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl; současně rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalované 1) k rukám advokáta Mgr. J. F. na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně 26 525,50 Kč a na náhradě nákladů odvolacího řízení 11 817 Kč, žalované 2) k rukám advokáta JUDr. P. H. na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně 26 300 Kč a na náhradě nákladů odvolacího řízení 9600 Kč a žalované 3) k rukám advokáta JUDr. R. M. na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně 22 937 Kč a na náhradě nákladů odvolacího řízení 5712 Kč a že žalovaným se povinnost zaplatit soudní poplatek ve výši 1000 Kč neukládá. Odvolací soud setrval na svém právním názoru, podle kterého zrušení ustanovení § 36 odst. 2 zákona č. 26/2000 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), k němuž došlo v průběhu řízení nálezem Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2005, č. 181/2005 Sb., sama o sobě není důvodem neplatnosti veřejné nedobrovolné dražby provedené přede dnem 10. 5. 2005 a nemá za následek, že by vydražitel nemohl nabýt vlastnické právo k předmětu dražby. Na rozdíl od soudu prvního stupně odvolací soud dospěl k závěru, že neuvedení údaje o odhadnuté nebo zjištěné ceně v dražební vyhlášce nezpůsobuje neplatnost veřejné nedobrovolné dražby; výklad provedený soudem prvního stupně označil „za formalistický“ a – vycházeje z premisy, že „v případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu e ratione legis před výkladem jazykovým“, že „při aplikaci právního ustanovení je nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění“ a že „pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti, jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není pochyb, lze upřednostnit výklad e ratione před výkladem jazykovým“ – dovodil, že údaj o ceně nemovitosti ve smyslu ustanovení § 43 odst. 1 písm. d) zákona č. 26/2000 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) „je nutno posuzovat z toho hlediska, zda neuvedení ceny dle znaleckého posudku mohlo mít negativní vliv na postavení žalobkyně v dražbě jako vlastníka nemovitosti, a zároveň, jaký by tato skutečnost měla vliv na zájemce o dražbu“. Neuvedení „ceny dle znaleckého posudku v dražební vyhlášce“ nemohlo mít podle názoru „negativní vliv na postavení žalobkyně“, neboť žalobkyně byla se znaleckým posudkem Emilie Šedové seznámena, na „znalecký posudek v dražební vyhlášce bylo odkázáno“ a všichni se mohli se znaleckým posudkem seznámit, žalobkyni „nic nebránilo, aby při konání dražby požádala dražebníka o upuštění od dražby, což neučinila“, a během dražby „bylo rovněž sděleno, jaká je skutečná cena dražených nemovitostí“.

Protože ani „nedostatečný popis předmětu dražby a jeho příslušenství“ nezpůsobuje neplatnost napadené veřejné nedobrovolné dražby, není žaloba důvodná.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Namítá v první řadě, že dražební vyhláška je „zásadním dokumentem, který má oslovit okruh případných zájemců o nemovitost“, a že v ustanovení § 43 zákona č. 26/2000 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) jsou vyjmenovány „neopomenutelné náležitosti dražební vyhlášky“. Jednou z těchto náležitostí je údaj „o ceně dražené nemovitosti“, který je důležitý „zejména proto, že zásadním způsobem vymezuje okruh potencionálních dražitelů vyplývající z finančních možností jednotlivých zájemců“, a nemůže být nahrazen údajem „o ceně vyvolávací“. Žalobkyně dovozuje, že „neuvedením ceny v dražební vyhlášce byla zjevně poškozena“ a že „zvlášť pečlivě“ je třeba tuto okolnost zvažovat právě u nedobrovolných dražeb. Protože práva žalobkyně byla „závažným způsobem porušena“, je již z tohoto důvodu napadená veřejná nedobrovolná dražba neplatná. Žalobkyně dále odvolacímu soudu vytýká, že se při svém rozhodování neřídil právními názory vyjádřenými v „rozhodnutí“ Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2005, sp. zn. 21 Cdo 27/2005 a v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1343/96, a dovozuje, že soudy nemohou při rozhodování věci „použít ustanovení zákona, které bylo ke dni rozhodnutí závazným a Ústavou a zákony předpokládaným způsobem shledáno protiústavním“, neboť jinak by „použitím takové normy v podstatě popřel ústavně zaručená práva a poskytl by ochranu jednání, které by bylo v rozporu s ústavou jakožto základní právní normou“. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud zrušil napadený rozsudek a aby věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná 1) navrhla, aby dovolací soud dovolání zamítl. Uvedla, že odvolací soud správně vycházel z nálezu Ústavního soudu „sp. zn. IV. ÚS 1777/07“ a že správně dovodil, že zrušení ustanovení § 36 odst. 2 zákona č. 26/2000 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) nemá účinky ex tunc, neboť by to znamenalo „porušení zákazu retroaktivity a ochrany důvěry v zákon podle čl. 1 odst. 1 Ústavy“. Žalobkyně podle názoru žalované 1) „evidentně přeceňuje význam uvedení odhadní ceny v dražební vyhlášce“; v dražební vyhlášce byl „uveden odkaz na znalecký posudek, který odhadní cenu obsahoval, a případný zájemce o koupi nemovitosti si mohl předmětný posudek vyžádat či do něj nahlédnout, což se také dělo“, žalovaná 1), stejně jako žalovaná 2), měla zájem prodat nemovitosti v dražbě „co nejdráž“ a zájemci o koupi nemovitostí ve veřejné dražbě si „relevantní údaje“ nezjišťují z dražebních vyhlášek, ale z centrální adresy, kde byla odhadní cena nemovitostí uvedena.

N e j v y š š í s o u d rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) projednal dovolání podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů účinných do 31. 12. 2012, neboť napadený rozsudek byl vydán v době do 31. 12. 2012 (srov. Čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání žalobkyně proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., a že jde o dovolání, které je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., přezkoumal rozsudek odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.).

Pro rozhodnutí v projednávané věci bylo (mimo jiné) významné vyřešení právní otázky, jaký má vliv na rozhodnutí soudu ve věci (ne)platnosti veřejné nedobrovolné dražby provedené na základě ustanovení § 36 odst. 2 zákona č. 26/2000 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) v době přede dnem 10. 5. 2005 skutečnost, že uvedené ustanovení bylo (po provedení dražby) nálezem Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2005, č. 181/2005 Sb., zrušeno dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů (tj. dnem 10. 5. 2005). Soudní oddělení (senát) 21 Cdo, které mělo podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu

dovolání v této věci projednat a rozhodnout o něm, dospělo při posouzení uvedené právní otázky k jinému názoru, než jaký byl dříve vyjádřen v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1343/96, uveřejněném pod č. 59 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1999, a v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2005, sp. zn. 21 Cdo 27/2005. Dovolání proti rozsudku odvolacího soudu proto přísluší projednat a rozhodnout o něm ve smyslu ustanovení § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu. Velký senát dospěl k závěru, že dovolání je zčásti opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posoudit – s ohledem na to, že napadená veřejná dobrovolná dražba byla provedena dne 12. 1. 2004 – podle právních předpisů v té době účinných, zejména podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění zákonů č. 120/2001 Sb. a č. 517/2002 Sb., tedy podle zákona o veřejných dražbách ve znění účinném do 30. 4. 2004 (dále jen „zákona o veřejných dražbách“).

Podle ustanovení § 48 odst. 3 zákona o veřejných dražbách může dlužník, zástavce, vlastník, je-li osobou odlišnou od zástavce, účastník dražby, dražební věřitel nebo navrhovatel navrhnout u soudu, aby soud vyslovil neplatnost (veřejné nedobrovolné) dražby, pokud dražebník neupustil od dražby, ač tak byl povinen učinit, vydražila-li předmět dražby osoba, která je z účasti na dražbě vyloučena, nebo nejsou-li splněny podmínky uvedené v § 36 odst. 1, 2 a 4, § 39 odst. 1 až 8, 10 a 12, § 40 odst. 1 a 2, § 43 odst. 1 až 3 nebo § 46 odst. 1 nebo byly-li vydraženy z dražeb vyloučené předměty dražby; soud vysloví v takových případech neplatnost dražby. Důvodem vyslovení neplatnosti nedobrovolné dražby nemůže být skutečnost, že nebyla doručena dražební vyhláška vlastníkovi předmětu dražby, zástavci, je-li osobou odlišnou od vlastníka předmětu dražby, nebo dlužníkovi, pokud jim dražebník dražební vyhlášku ve stanovené lhůtě zaslal. Není-li toto právo uplatněno do 3 měsíců ode dne konání dražby, zaniká.

Podle ustanovení § 36 odst. 2 zákona o veřejných dražbách bylo-li zástavní právo k nemovitosti vloženo či zapsáno do katastru nemovitostí před účinností tohoto zákona (tj. přede dnem 1. 5. 2000) nebo vzniklo-li zástavní právo k movité věci před účinností tohoto zákona (tj. přede dnem 1. 5. 2000) na základě platné zástavní smlouvy a učinil-li navrhovatel čestné prohlášení ve formě notářského zápisu o tom, že má vůči dlužníkovi splatnou pohledávku, z níž není plněno a která je zajištěna tímto zástavním právem, je dražbou nedobrovolnou dražba prováděná na návrh dražebního věřitele, jehož pohledávka je zajištěna tímto zástavním právem.

Řízení v projednávané věci bylo zahájeno dnem 16. 2. 2004 a jeho předmětem bylo určení neplatnosti veřejné nedobrovolné dražby, provedené na návrh žalované 2) jako dražebního věřitele podle ustanovení § 36 odst. 2 zákona o veřejných dražbách. V průběhu řízení bylo ustanovení § 36 odst. 2 zákona o veřejných dražbách nálezem Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2005 č. 181/2005 Sb. zrušeno dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů (tj. dnem 10. 5. 2005).

Při řešení právní otázky, jaký má vliv na rozhodování soudů skutečnost, že zákon (jeho jednotlivé ustanovení), který má být ve věci aplikován, byl (ještě v průběhu řízení) zrušen Ústavním soudem pro rozpor s ústavním pořádkem, dospěl Nejvyšší soud (ve svém rozsudku ze dne 27. 10. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1343/96, uveřejněném pod č. 59 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1999, a v řadě dalších na něj navazujících rozhodnutích) k závěru, že k tomu, že ustanovení zákona, které bylo (má být) při řešení věci použito, shledal Ústavní soud protiústavním, jsou povinny přihlédnout nejen soudy za řízení v prvním stupni nebo v odvolacím řízení, ale také Nejvyšší soud v dovolacím řízení, aniž by přitom bylo významné, že takové ustanovení bylo Ústavním soudem zrušeno s účinky do budoucna. Navazuje na uvedený právní názor dospěl Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 23. 11. 2005, sp. zn. 21 Cdo 27/2005 (a v řadě dalších, z něho vycházejících, rozhodnutích), k závěru, že veřejná nedobrovolná dražba provedená podle ustanovení § 36 odst. 2 zákona o veřejných dražbách je ve smyslu ustanovení § 48 odst. 3 zákona o veřejných dražbách neplatná, i když proběhla přede dnem

10. 5. 2005, kterým bylo ustanovení § 36 odst. 2 zákona o veřejných dražbách nálezem Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2005, č. 181/2005 Sb., zrušeno. Nejvyšší soud přitom vycházel (mimo jiné) z právního názoru, že práva a povinnosti podle každého rozhodnutí vydaného v občanském soudním řízení na základě právního předpisu, který byl Ústavním soudem zrušen, nelze – jak vyplývá z ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) – vykonávat, a že ke zrušení právního předpisu Ústavním soudem musí být přihlédnuto ještě v průběhu řízení (včetně dovolacího řízení), neboť by bylo v rozporu se zákonem, aby byla vydána v občanském soudním řízení rozhodnutí, podle nichž by nakonec stejně nebylo možné vykonávat práva a povinnosti.

Oproti uvedeným názorům dospěl Ústavní soud v nálezu ze dne 10. 1. 2013, sp. zn. II. ÚS 1882/09, k závěru, že právní předpis zrušený Ústavním soudem pozbývá platnosti až dnem vykonatelnosti nálezu a že „nepřestává být ve vztahu k právním skutečnostem nastalým během jeho platnosti aplikovatelným právem“, přičemž „k prolomení“ posléze uvedené zásady dochází v první řadě „v souvislosti s ústavně garantovanými základními právy a svobodami“, když „orgány veřejné moci mohou neaplikovat zákon až v případě, že Ústavní soud konstatuje ve svém nálezu, že příslušný zákon je v rozporu s ústavním pořádkem, a aplikace zákona by v konkrétní věci znamenala porušení ústavně garantovaného základního práva jednotlivce“, a musí se tedy jednat – podle důvodů zrušovacího nálezu – „o zásah do ústavně garantovaných základních práv jednotlivce takové intenzity, jenž by odůvodňoval zrušení příslušného rozhodnutí v řízení o ústavní stížnosti“. Účelem ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) je podle názoru Ústavního soudu „částečné odstranění důsledků porušení ústavního pořádku“, má „důsledky především z hlediska případného výkonu rozhodnutí“ a „nelze je vykládat bez toho, aby byly reflektovány nosné důvody příslušného derogačního nálezu“. Ve vztahu ke zrušení ustanovení § 36 odst. 2 zákona o veřejných dražbách nálezem ze dne 8. 3. 2005, č. 181/2005 Sb. Ústavní soud dovodil, že „nosné důvody“ derogačního nálezu „nezpochybňují existenci soudní ochrany jako takové, nýbrž neodůvodněnost rozdílné právní úpravy, kdy následnost soudní ochrany ve vztahu k nedobrovolným dražbám podle ustanovení § 36 odst. 2 zákona o veřejných dražbách představuje určité její oslabení“, a že tímto derogačním nálezem nebyl zpochybněn ani „institut veřejné dražby jako takové, ani samotné nabytí vlastnického práva nabyvatelem příslušné věci k okamžiku dražebního příklepu“.

S ohledem na uvedené závěry a s přihlédnutím k obsahu nálezu Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2007, sp. zn. IV. ÚS 1777/07, Nejvyšší soud neshledává žádný právní prostor k tomu, aby jako vrcholný soudní orgán, který je povolán zajišťovat jednotu a zákonnost rozhodování soudů (§ 14 odst. 1 písm. a/ zákona č. 6/2002 Sb. /ve znění pozdějších předpisů/), při svém rozhodování o dovolání jakožto mimořádném opravném prostředku nadále vycházel z právních názorů, vyjádřených v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1343/96, a v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2005, sp. zn. 21 Cdo 27/2005 (a v dalších rozhodnutích na ně navazujících), jestliže odporují výše uvedeným závěrům Ústavního soudu. Dovolací soud proto právní závěr odvolacího soudu v projednávané věci, podle kterého, „pokud v době konání nedobrovolné dražby platilo ustanovení § 36 odst. 2 zákona o veřejných dražbách, pak nelze říct, že dražba by byla z tohoto důvodu neplatná a že by vydražitel na základě takové dražby nemohl nabýt vlastnické právo“, neshledává za důvod pro zrušení napadeného rozsudku odvolacího soudu.

Veřejnou dražbou prováděnou podle zákona o veřejných dražbách se rozumí – jak vyplývá z ustanovení § 2 písm. a) tohoto zákona – veřejné jednání, jehož účelem je převod vlastnického nebo jiného práva k předmětu dražby na osobu, která za stanovených podmínek učiní nejvyšší nabídku, jakož i veřejné jednání, které bylo ukončeno z důvodu, že nebylo učiněno ani nejnižší podání. Bylo-li při veřejné dražbě učiněno podání, udělí licitátor příklep tomu účastníku dražby, který učinil nejvyšší podání. Vlastnictví k předmětu veřejné nedobrovolné dražby přechází na vydražitele k okamžiku udělení příklepu, a to za předpokladu, že uhradil ve stanovené lhůtě cenu dosaženou vydražením (§

53 zákona o veřejných dražbách). K přechodu vlastnictví tu nedochází – jak je tomu například při veřejné dražbě organizované podle zákona č. 427/1990 Sb., o převodech vlastnictví státu k některým věcem na jiné právnické nebo fyzické osoby, ve znění pozdějších předpisů – na základě smlouvy a ani rozhodnutím státního orgánu, ale podle jiné právní skutečnosti, kterou je příklep licitátora (srov. § 2 písm. a/ zákona o veřejných dražbách a § 132 odst. 1 obč. zák.).

Konání veřejné nedobrovolné dražby vyhlásí dražebník dražební vyhláškou (§ 43 odst. 1 zákona o veřejných dražbách); v ní (mimo jiné) uvede – jak vyplývá z ustanovení § 43 odst. 1 písm. d) zákona o veřejných dražbách – odhadnutou nebo zjištěnou cenu předmětu dražby. Jde-li o nemovitost, musí být cena předmětu dražby zjištěna posudkem znalce (§ 13 odst. 1, věta druhá, zákona o veřejných dražbách); vyplývá z toho mimo jiné, že cena předmětu dražby, kterým je nemovitost, musí být v dražební vyhlášce uvedena ve výši, v jaké byla zjištěna posudkem znalce.

Smysl (účel) toho, proč se v dražební vyhlášce uvede odhadnutá nebo zjištěná cena předmětu dražby, je zřejmý (evidentní); dražební vyhláška představuje jeden z předpokladů, za kterých je možné provést veřejnou nedobrovolnou dražbu, a každému, komu se dražební vyhláška doručuje, jakož i všem, kteří se mohou s vyvěšenou dražební vyhláškou seznámit, se tím umožňuje, aby se dozvěděli (zjištěnou nebo odhadnutou) cenu předmětu dražby, aniž by k tomu museli využívat jiné (často „nezávazné“) zdroje informací.

Soud vysloví neplatnost veřejné dobrovolné dražby podle ustanovení § 48 odst. 3 zákona o veřejných dražbách – jak vyplývá ze znění tohoto ustanovení a jeho smyslu a účelu – vždy, jestliže žalobu o určení neplatnosti dražby podala osoba, která je k návrhu oprávněna (tj. dlužník, zástavce, vlastník, je-li osobou odlišnou od zástavce, účastník dražby, dražební věřitel nebo navrhovatel dražby), směřuje-li žaloba proti všem osobám, jejichž práv a povinností se řízení a rozhodnutí o neplatnost veřejné nedobrovolné dražby dotýká, byla-li žaloba podána u soudu v prekluzívní lhůtě 3 měsíců ode dne konání dražby a byl-li naplněn některý z důvodů neplatnosti veřejné nedobrovolné dražby, které jsou taxativně stanoveny v tomto ustanovení.

V projednávané věci je žalobkyně nepochybně oprávněna (subjektivně legitimována) k určení neplatnosti veřejné nedobrovolné dražby konané dne 12. 1. 2004, žalobu o určení neplatnosti dražby podala v prekluzívní tříměsíční lhůtě proti všem pasivně věcně legitimovaným osobám a byl naplněn důvod neplatnosti veřejné nedobrovolné dražby spočívají v tom, že nebyly „splněny podmínky uvedené v … § 43 odst. 1 až 3“, neboť v dražební vyhlášce nebyla v rozporu s ustanovením § 43 odst. 1 písm. d) zákona o veřejných dražbách uvedena „odhadnutá nebo zjištěná cena“ předmětu dražby.

Odvolací soud odmítl naplnění uvedeného důvodu neplatnosti dražby s odůvodněním, že neuvedení ceny podle znaleckého posudku v dražební vyhlášce nemohlo mít negativní vliv na postavení žalobkyně v dražbě jako vlastníka nemovitosti. Nehledě k tomu, že považoval za předpoklad pro vyslovení neplatnosti veřejné nedobrovolné dražby okolnost, která se v ustanovení § 48 odst. 3 zákona o veřejných dražbách neuvádí (a tím nad rámec zákona a v rozporu se zákonem stanovil „další“ podmínku pro vyslovení neplatnosti dražby), odvolací soud nevzal náležitě v úvahu, že jeho argumentace vůbec vylučuje legitimaci vlastníka předmětu dražby k vyslovení neplatnosti dražby, neboť téměř žádný z důvodů neplatnosti veřejné dobrovolné dražby vyjmenovaných v ustanovení § 48 odst. 3 zákona o veřejných dražbách nemůže mít negativní vliv na postavení žalobkyně v dražbě jako vlastníka nemovitosti (v té podobě, jak jej chápe odvolací soud), jakož ani to, že vlastník může pozbýt své vlastnické právo k předmětu dražby jen na základě příklepu uděleného ve veřejné nedobrovolné dražbě, která byla provedena v souladu se zákonem (která není postižena žádným z důvodů neplatnosti dražby).

Odvolací soud hovoří v napadeném rozsudku o výkladu ustanovení § 43 odst. 1 písm. d) zákona č. 26/2000 Sb. a o jeho metodách, z obsahu odůvodnění je ovšem zřejmé, že odvolací soud při svém

rozhodování ve věci nepoužil jazykový, logický, teleologický nebo jiný výklad zákona, ale že ve skutečnosti zpochybňuje to, zda neuvedení odhadnuté nebo zjištěné ceny předmětu dražby v dražební vyhlášce má být opravdu důvodem neplatnosti veřejné nedobrovolné dražby. Taková úvaha ovšem soudu v občanském soudním řízení nepřísluší; stanoví-li zákon jednoznačně a nepochybně důvod neplatnosti veřejné nedobrovolné dražby, nemůže být při rozhodování věci eliminován jen na základě úvahy soudu, který ho pokládá za „neodpovídající“.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Nejvyšší soud jej proto (včetně opravného usnesení) podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil a věc podle ustanovení § 243b odst. 3, věty první, vrátil odvolacímu soudu (Krajskému soudu v Ostravě) k dalšímu řízení.